

37. hodina

Zámořské objevy

29.1.08

(15. století a dál)

Měšťan – zabývá se obchodem a řemeslem .. potřebují odbytiště ..

Luxusní zboží pocházející většinou z Asie (koření, ozdobné předměty)

Arabové, Muslimové, rozvíjející se Osmanská říše

Astroláb

Mořeplavcům pomohly geografické

Martin Behaim –

Odvaha námořníků překonat legendy, které panovaly ..

1. Portugalci – Jindřich Mořeplavec ..

Do Indie pro koření

1415 Ceuta ..

V Súdánu zlato

1487 Bartolomeo Diaz – dosáhl mysu dobré naděje – jih Afriky

1497 Vasco da Gama –

1519 – 1521 Fernao Magalhaes

Zakládali stanice – obchodovali s vnitrozemím a tvořili ochranu ..

2. Španělé – 1492 .. nejznámější 1492 Kryštof Kolumbus

11.10. doplul k

Doplul do Kolumbie (byla to střední Amerika)

Ameriko Vespucci

Samana Cay (San Salvador)

Vasco Nunes de Balboa – objevení Pacifiku

3. Francouzi

4. Angličané

5. Nizozemci – založili Nový Amsterdam – New York

38. hodina

Zámořské objevy

5.2.08

Film:

Gotický styl (gotický = nadávka)

40. hodina

Stagnace a krize feudálního systému ve 14. století

7.2.

Opravné hnutí

John Wycliffe

Ed III.

K. Waldhuneer

Jan Milíč z Kroměříže

Jerovým Pražský

1412 – interdikt

1409

Zbyněk Zajíc z Hasenbuka

1410

Petr Chelčický – pocházel z rodiny Zemanů, neměl univerzitní vzdělání .. prožil husitství, měl zkušenosti, tehdy i šlechta mohla získávat vzdělání mimo univerzitu ..

Narodil se 1390 .. zemřel 1460 .. podrobil kritice učení o trojím lidu (bůh si nepřál, aby byli lidé rozdělení do tří stavů) .. Hlavní dílo: Postila, Sít víry pravé, O trojím lidu řeč

1457 Kunvald .. založena Jednota bratrská .. 1460 se osamostatnila jako samostatná církev .. Stoupenci jednoty bratrské byli poddaní (méně šlechty), stoupenci – nejslavnější Jan Amos Komenský .. zemřel na hradě Přemyslovské ve Znojmě ..

Zikmund neměl žádného syna, pouze dceru – ta byla provdána za Albrechta Habsburského (Alžběta Zikmundská) .. 1437 se stal Albrecht Habsburský králem Českým i Uherským ..

1439 zemřel při návratu z tažení proti Turkům .. Alžběta byla těhotná – 1440 se jí narodil syn – Ladislav Pohrobek (narozen až po smrti otce) .. zemřel r. 1457

Nastalo bezvládí .. začaly se obnovovat landfrýdy (rozdělení území na správní celky – kde se na správě podílí měšťané i šlechta) .. lišili se ..

1444 hejtmanem východočeského landfrýdu se stal Jiří z Poděbrad (zvolili si ho 1444 jako velmi mladičkého muže – bylo mu 24 let – narozen 1420) .. byl velmi uznávaný, se svým otcem prožil husitské války .. taktik .. měl autoritu .. stratég ..

1444 se schází Český zemský sněm .. matka žádá o uznání, aby se Ladislav Pohrobek stal až vyroste králem ..

Jiří z Poděbrad - 1448 se rozhodl, že Prahu dobude .. tajným nočním obchvatem ji získal .. podařilo se mu bez problému Prahu obsadit .. zajal jen hlavního představitele katolíků

Minhast z Hradce .. do Prahy uvedl Jana Rokycanu .. duchovní vůdce ..

Začal používat titulu Zemský správce (neoprávněně) – ale byl opravdu správcem českých zemí 1449 založena Strakonická jednota .. Hlavním představitelem byl Jiří z Rožmberka

1452 se sešel zemský sněm .. a svěřili Jiřímu z Poděbrad titul Zemský správce .. (od té doby tento titul užívá oprávněně) ..

1452 Ladislav Pohrobek byl korunován králem Uherským .. 1453 se ujal Českého království (bylo mu 13 let) .. Říkalo se mu i král Holec

Revize pozemkové držby ..

Obnoven zemský soud ..

Ladislav Pohrobek se chystal na sňatek s Markétou (Francouzská princezna), ale cesta z Francie do Čech trvala několik měsíců (všude se zastavovala ..) .. Ladislav onemocněl .. nakonec na začátku prosince 1457 umřel .. pochován v katedrále sv. Víta .. měl leukémii .. 2. manželka Johana z Rožmitálu ..

1458 březen – koná se volba krále .. Jiří z Poděbrad – král dvojího lidu .. ekonomická situace ..

Jiří z Poděbrad byl velice chytrý, věděl, že je sám a pozval si začal zavádět monetalistickou politiku (monetalismus – ekonomický systém, který podporuje trh...)

politické problémy ..

vztah Jiřího z Poděbrad k papeži ..

Jiří vyslal 1460 dva poselství k papeži .. žádal aby potvrdil basilejská

kompaktáta .. odmítl to a označil je za zrušené ..

1462 kompaktáta prohlášena za zrušená ..

Vznik Jednoty Zelenohorské (1465)
katolíci ji založili ..

46. Doba Poděbradská 4.3.08

1466 Jiří z Poděbrad dokončil (svůj plán) velkolepou práci (nemá obnovu v historii ani středověké ani novověké až do 20. stol.) .. Vytvořil projekt mírového řešení .. měl plán, že by vznikla liga / spolek křesťanských panovníků bez ohledu jestli to jsou utrakvisté nebo katolíci .. společně se připravit na boj proti Turkům ..

1464 – 1465 vyslal poselství k evropským panovníkům .. Lva z Rožmitálu – posadil ho do čela té skupiny, která převážela poselství .. členem poselství byl i Václav Šašek z Bírkova (napsal kronikářskou zprávu o těch cestách – využil toho Jirásek) .. trvala 2 roky
Vozili s sebou díla našich autorů – aby dokázali vyspělost českých zemí .. jací jsou češi rytíři ..

Záměr se nepodařilo uskutečnit .. papež měl dlouhé prsty a překazil mu to ..
Ludvík XI. spolek nepodpořil, ale byly navázány bilaterální (dva) ..

1466 kompaktáta zrušena

Matyáš Hunyádi Korvin

1468

26.2.1469 Vilémov – českomoravská vysočina ..

1469 / 5 .. – Jagellonci – Vladislav II.

syn Jindřich .. vnuk Karel a Bartoloměj z Minstrberku

22.3. /

47. hodina Uhersko v 2. polovině 15. století 6.3.

Jan Govačovský z Cimburka

Jan Jiskra z Brandýsa

batřici

Ladislav Nepomucký xx Zemané

Jan Hunyádi

1440

gubernátor

obsadili celé Slovensko – celé hrady ..

nejvýznamnější bitva – 1451 bitva u Lučence (Lučenec – na jihu Slovenska)

1452 Ladislav Pohrobek korunován Uherským králem ..

bratr Ladislav Pohrobek – Matyáš Korvín

1458 – Šarišský Potok

Na Slovensku se těžila měď (Banská Bystrica, V Tatry) .. zlato ..

V Matyášově době se do Čech přenáší renesance ..

latina úředním jazykem ..

Matyáš zavel jako úřední jazyk češtinu (kterou se hovořilo na Moravě)

Prešpurk (Bratislava) ..

48. hodina Doba Jagellonská 11.3.

- Vladislav II. Jagellonský
 - 1471 – 1526
 - ztráta vedlejších zemí Koruny české
 - sídlo – Budín
 - úpadek královské moci
 - nstavovská monarchie
- Hospodářská činnost šlechty
 - feudální velkostatek
 - rybníkářství – Jakub Krčín z Jelčan, Štěpánek Netolický
 - zvyšování poddanských povinností
 - nevolnictví
 - povstání:
 - Zábřeh na Moravě (1494)
 - Ploskovice (1496); Dalibor z Kožojed
 - Kutná Hora (1496)
 - 2. pražská defenestrace (1483)
- Náboženské a politické poměry
 - Kutnohorský náboženský smír (1485)
 - spory mezi šlechtou a královskými městy:
 - hospodářská privilegia
 - 3. hlas na zemském sněmu
 - Vladislavské zemské zřízení (1500)
 - 1517 – povstání na Křivoklátsku
 - Svatováclavská smlouva (24.10. 1517)
- Ludvík Jagellonský
 - 1516 – 1526
 - 1519 – příchod luteránů
 - 1525 obnovení kompaktát (katolíci + utrakvisté)
 - smlouvy s Habsburky o nástupnictví (1515)
- Vladislavská gotika
 - Benedikt Ried
 - Matěj Rejsek

49. hodina 13.3.08

- Situace v Uhrách
 - útoky Turků
 - křížová výprava 1514:
 - Jiří Dóža
 - nevolnictví
- znehodnocení mince
- 1526 křížová výprava
- 29.8.1526 bitva u Moháče

- většina Uherska v moci Turků

Renesance a Humanismus 14.-16.stol.

- Vznik renesance
 - Itálie 14. stol. (re-nascio)
 - renesance a reformace = východisko pro novověkou společnost
 - význam měšťanstva
 - vliv antiky
 - typické rysy: individualismus, vzdělání, společenská aktivita
- Itálie – trecento
 - koncepce jednotné Itálie
 - Dante Alighieri: Monarchia, Božská komedie
 - Cola di Rienzo – 1347 oblédl Řím
 - Francesco Petrarca: Canzoniere (lyrické básně), Sto sonetů Lauře; korespondence s Karlem IV. (chtěl, aby přesídlil do Říma)
 - Giovanni Boccaccio: Dekameron
- Výtvarné umění trecento
 - Giotto di Bondone – poprvé postavy plasticky vyvinuté; Assisi aj.
 - Simone Martini: Avignon aj.
- Quattrocento
 - vrcholný rozkvět v Itálii
 - hledání harmonie
 - Florencie – Cosimo I., Medici, Lorenzo I. il Magnifico
 - Platonská akademie

51. hodina .. HUMANISMUS

- Studia Divina x Studia Humana
- Studium klasických jazyků
- Knihtisk: Johannes Gensfleisch von Gutenberg
- Politologie: Niccoló Machiavelli
- Astronomie: Mikuláš kubánský, Mikuláš Koperník, Johannes Keller, Galileo Galilei, Giordano Bruno
- Význam

Nizozemská buržoazní revoluce (Vznik prvního buržoazního státu)

- Charakteristika 17 nizozemských provincií v 16. století
 - 17 provincií: každá svůj sněm, místodržitele, privilegia
 - náboženské rozdíly: luterství, kalvinismus, novokřtění
 - J. Valoni (Brabant; Antverpy)
 - Vlámové (Holland, Zeeland; Utrecht)

Reformace .. 16. století (Německo, Švýcarsko) ..

- Příčiny
 - Reakce na společenskou krizi
 - Krizový stav papežství
 - Snaha reformovat církev:

- koncilní hnutí (Kostnice, Basilej)
 - papalismus
- 2. cíle:
 - 1. dodržování etických zásad křesťanství (Bible)
 - 2. odstranění světské vlády církve (politika, hospodářství)
- 1. reformace
 - John Wycliffe + Iolardi
 - M. Jan Hus, M. Jeroným Pražský
 - husitství v Čechách
 - česká reformace – 1. země s oficiální ...
- 2. fáze – Německá reformace
 - 16. stol. – ekonomická a politická situace
 - majetek církve
 - Martin Luther – Wittenberk
 - 31.10.1517 – 95 tezí
 - 1520 – spor s papežem Lvem X.
 - 1521 pozván do Wormsu
 - Wartburg
 - 1522 počátek nové církve
 - protestantské evangelické
- Luterství
 - vliv Husa
 - neuznávají celibát
 - liturgický = náro
- Munsterská komuna (1534-1535) ..
 - společný majetek, vojenská povinnost
 - novokřtění (Jan Mathys, Jan z Leydenu)
 - protokomunistická diktatura
 - poraženi vojensky
- Katolíci x protestanti
 - říšský sněm ve Špýru (1529) – protestanti
 - Šmalkaldská jednota (1531)
 - 1546 – 1547 – šmalkaldská válka (Karel V., Ferdinand I.); Muhlberk
 - 1555 – Augsburský mír; cuius regio, eius religio
 - Filip Melanchton
 - teritoriální církve
 - Konec monopolu katolické církve
- Švýcarská reformace
 - Huldrych Zwingli – Curych
 - proti učení o transsubstanciaci

- právo vzepřít se nespravedlivé vrchnosti
- Jan Kalvín
 - od 1541 v Ženevě; republika, bez společenských privilegií
 - Konsistoř
 - smyslem života = práce, aktivní a mravný život
 - vrchnosti, která tak nežije je nutné se vzepřít, třeba i násilím
 - učení o predestinaci
 - fanatismus (Miguel Servet 1533)
- Helvetská konfese
 - Skotsko (1560)
 - Uhersko, Polsko, Porýní
 - státní náboženství v Nizozemí
 - Francie – hugenoti
 - Anglie – puritán
 - Amerika – velký význam pro osadníky
 - Reformace: důraz na vnitřní zbožnost, prosazen...

Protireformace (Reforma katolické církve)

- Vztah katolíků k reformaci
 - Papež Pavel III. (1534 – 1549)
 - Sanctum Oficium (1542)
 - Pavl IV. (1549-55) – bojovný katolicismus
 - Societa Jesu – Ignác z Loyoly (1534;1540)
 - misijní činnost
 - jedinec = řád
 - školský systém
 - divadelní představení

1.4.

- Tridentský koncil (1545 – 1563)
 - přelom v dějinách katolické církve
 - život a poslání kněze
 - papež je nejvyšší autoritou
 - nehromadit církevní úřady
 - credo
 - biskupské semináře
 - Některá usnesení platná až do 20. století

Šíření reformace: Francie .. od konce 15. do počátku 17. století

- Politický vývoj monarchií
 - od 14. století – centralizované monarchie
 - 16. století – panovnický absolutismus (byrokracie ve státním aparátu)
 - stavovská opozice
- František I.
 - 1515 – 1547

- zvyšování daní
- růst vlivu městských parlamentů
- spojoval se s Turky
- 1525 paražen
- Jindřich II.
 - 1547 – 1559
 - Kateřina Medicejská
 - děti:
 - František II. (1559 – 1560)
 - Karel IX. (1560 – 1574)
 - Jindřich III. (1574 – 1589)
 - Markéta z Valois
- 2. polovina 16. století
 - roste vliv reformace – hugenoti
 - oporou Bourboni (království Navarra)
 - od 1562 – náboženské války (krvavá lázeň ve Vassy)
 - katolická Liga (Jindřich de Guise)
 - x
 - protestantská Unie (Jindřich Navarrský de Bourbon)

3.4.

- Bartolomějská noc
 - 23.8.1572
 - sňatek Jindřicha Navarrského s Markétou z Alois
 - adm. Coligny
 - zavražděno asi 3 000 hugenotů v Paříži
 - celkem asi 10 000
 - války pokračují
- Jindřich IV. de Bourbon
 - 1589 – 1610
 - edikt nantský (1598)
 - rozvoj hospodářství:
 - snížení daní
 - reforma finanční správy
 - monetaristická politika
 - kolonizace Kanady
 - podpora nozozemské revoluce
 - stavba silnic, mostů, vodních kanálů
 - r. 1610 zavražděn
- Ludvík XIII. (1610 – 1643)
 - poručnická vláda Marie Medicejské
 - 1614 – 1789 – nescházejí se generální stavy

- kardinál Richelieu

Rusko v 15. a 16. století .. Základy ruského absolutismu ..

- Opakování
 - rozpad Ruska v 13. století
 - Novgorodské knížectví
 - Vladimírsko-suzdalské knížectví => Moskva
 - Ivan I. Kalita
 - Dimitrij Donský
 - 14. století – úpadek Zlaté hordy
 - Ivan III. – 1478 připojil Novgorod aj. knížectví
 - 1480 přestal Tatarům platit daně
 - nový jednotný stát – Moskevská Rus
- Sousedé Rusi
 - na západě Litva, Livonsko
 - na jihu Tataři:
 - Kazaňský chanát
 - Nogojská horda
 - Krymský chanát
 - Astrachaňský chanát
 - na východě: Sibiř – možnost výbojů
- Hospodářství
 - zemědělství
 - držba půdy:
 - votčina
 - poměstí
 - obchod: potraviny, kožešiny, dřevo
 - Obchodní trasy:
 - Moskva – Lublin – Krakov – Praha
 - Moskva – Lublin – Poznaň – Hanza
 - města mají zemědělský charakter
 - Novgorod, Pskov, Nižní Novgorod, Vladimir, Suzdal, Moskva
- Církev
 - 15. a 16. století – pokusy o církevní reformy konzervativní křídlo zvítězilo:
 - dogmata jsou nedotknutelná
 - církev má právo na světskou moc
 - idea třetího Říma
 - 1589 moskevský metropolita se stal patriarchou
- Ivan IV. Hrozný (1533)
 - 1547 korunován 1. ruským carem
 - reformy: správní, právní, vojenské, hospodářské
 - 1547-1550 – дума připravovala zákoník Stoglav

8.4.

- 1552 dobytá Kazaň
- Výboje Ivana IV.
 - na západ – snaha oslabit Livornsko a získat přístup k Baltu
 - Livornské války (1558-1582)
 - nejprve úspěch (Narva), porážky od Lublinské unie
 - 1582 byl poražen
- Samoděržaví
 - Snaha zlomit moc bojarů zabavením pozemkového majetku:
 - votčina nahrazena opričninou
 - bojaři vysídlení na žemštinu
 - opriční vojsko
 - teror
 - výsledky:
- Car Fjodor (1584-1598)
 - regent Boris Godunov
 - likvidace bojarské opozice (Šujští, Bělští, Romanovci, Glinští)
 - 1584 založen Archangelsk
 - 1587 příměří s Polskem na 15 let
 - 1590-93 úspěšná válka se Švédskem
 - 1595 „věčný mír“ přístup k Finskému moři
 - 1589 moskevský metropolita patriarchou
 - 1598 zemřel Fjodor – poslední Rurikovec

10.4.

- Car Boris Godunov (1598 – 1605)
 - hromadné útoky poddaných – nevolnictví
 - opozice do vyhnanství
 - 1600 – 1603 hladomor
 - bojaři se spojili s Poláky
 - 1605 Godunov zemřel
- Přelom 16. a 17. století (období zmatků)
 - Lžidimitrij I. (1605 – 1606)
 - Vadilij Šujský (1606 – 1610)
 - Lžidimitrij II. – 1608 – tažení na Moskvu .. 1609 zabit
 - Šujský povolal na pomoc Švédy – obsadili Novgorod
 - Šujský svržen
 - 1612 – Poláci poraženi
 - 1613 zvolen carem Michal Fjodorovič Romanov
- Kultura
 - architektura
 - malířství
 - literatura:

- 16. století – polemiky
- svod ruských letopisů
- dopisy a poselství Ivana IV.
- Azbukovnik
- Domostroj
 - kniha, která obsahuje morální a náboženské zásady .. něco jako kodex pro ruské obyvatele ..

Nizozemská buržoazní revoluce

- Charakteristika 17 nizozemských provincií v 16. století
 - 17 provincií: každá svůj sněm, místodržitele, privilegia
 - náboženské rozdíly: luterství, kalvinismus, novokřtění
 - J: Valoni (Brabant; Antverpy)
 - S: Vlámové (Holland, Zeeland; Utrecht)
- Vztah ke Španělsku
 - připojeno až na počátku 16. století
 - Filip II. (1556 – 1598)
 - 1557 – státní úpadek – vyšší daně, omezování pravomocí, pronásledování protestantů
 - podpora od hugenotů z Francie
 - Markéta Parmská
 - Antoine P. kardinál de Granvelle (odvolán 1564)

17.4.

- Opozice
 - umírnění: většinou šlechta (Vilém Oranžský, hr. Egmont, hr. Hohen); katolíci i protestanti
 - radikálové: obrazoborecké hnutí (1566-1567)
 - vévoda z Albany – hrůzovláda Rada pro nepokoje (1568); alcabala
 - 1568 – útok Viléma Oranžského
 - gézové
 - 31.3. / 1.4. 1572 ovládli Brielle + nová armáda Viléma Oranžského
 - Alba odvolán
 - 4 severní provincie osvobozeny
 - 1576 – vydrancovány Antverpy
 - nové povstání (Bruggy, Brusel, Gent)
 - nový místodržící don Juan d'Austria
 - 1577 – věčný edikt
 - 1579 – Arraská unie
 - 1579 Utrechtská unie (7 provincií)
- 1581 Haagská unie – Spojené Nizozemí
 - stavovská republika (generální stavy, místodržící)
 - kalvinismus; tolerance
 - ekonomika
- Východoindická společnost (1602)

- Západoindická společnost (1621)
- Nový Amsterdam (1626)
 - uznány jako samostatný stát 1609; 1648

29.4. Jindřich VII.

- Správní systém:
 - farnost, hrabství, Parlament – Dolní sněmovna
 - nejnižší jednotkou byla farnost .. poté hrabství a nejvyšší Parlament .. v dolní se konaly volby .. v horní bylo místo zaručeno původem ..
- Způsoby podnikání:
 - obchod
 - obchod s vlnou .. bylo pro ně výnosné, když chovali ovce, vlnu prodávali do Nizozemí, kde se dále zpracovávala ..
 - ohrazování
 - vyvolávalo to nepokoje .. neměli, kde pást .. půda, kterou měli v pronájmu, byla tak malá ... tento proces se zintenzivňoval .. oni z toho bohatli ..
 - stavba lodí
 - výnosné, protože stavba lodí vynášela, protože lodě prodávali do sousedních států - příjmy .. stavěli lodě i pro sebe ..

Jindřich VIII:

- zvláštní rysy reformace:
 - osobnosti:
 - Thomas Wolsey
 - kardinál a arcibiskup Jorský .. byl zároveň kancléřem .. v jeho rukou tři významné úřady .. typický představitel, jak by neměla žít katolická církev .. žil velkolepě .. jeho dvůr byl ještě hezčí než dvůr krále .. obklopen dívkami .. nosil drahé oblečení ..
 - Kateřina Aragonská
 - první manželka Jindřicha VIII.
 - Thomas More
 - další kancléř .. humanistický spisovatel a myslitel .. autor spisu o ostrově Utopii – od toho všechny neuskutečnitelné věci jsou nazývány utopické .. „u topos“ = nikde, na žádném místě .. vymyslel si to ..
 - Thomas Cranmer a Thomas Cromwell
 - tvůrci anglické reformace
 - // vadil jim majetek .. toho se chtěl zmocnit král ..
 - dynastické problémy .. se svou první manželkou – vzal si ji jako vdovu po svém bratrovi .. měli spolu dceru (nebylo zvykem, aby přecházelo dědictví na ženu) .. Kateřina byla dalšími porody velmi vysílená, byla starší než Jindřich .. hledal jiné řešení – mohl by se nechat s Kateřinou rozvést (pro krále se vždy nějak klička našla, chtěl to narafořit) .. papež by to dovolil, nebýt toho, že Kateřina pocházela ze Španělska atd. ..
 - chtěl se rozvést, papež to nechtěl rozvést .. tak přišel Thomas Cranmer – byl člověkem duchovním .. pobýval na území

Německa .. a společně s Thomasem Cromwellem mu nabídly, aby udělal reformaci pro utrnutí od církve ..

- Královská reformace
 - 1533 – oddělení anglikánské církve
 - 1534 – Act of Supremacy ...
 - Anglikánská církev – charakteristika:
 - hlavou je král .. zabavil okamžitě veškerý majetek církve .. vycházela z luterství ..
- Manželky:
 - Kateřina Aragonská
 - Anna Boleynová
 - mladá, hezká, ale moc ambiciozní .. narodila se jí dcera .. pletla se mu do politiky .. další dítě byl syn, ale nenarodil se živý .. chtěl se jí zbavit .. nechtěla přistoupit na rozvod .. dcera Alžběta .. obvinil Annu ze zrahy .. mnoho mladých mužů s Annou bylo popraveno .. Anna šla na popraviště s hrdostí ..
 - Jana Seymourová
 - 1437 mu darovala dlouho vytouženého syna – Eduarda VI. .. vzpomínal na ni v dobrém .. onemocněla a umřela – nestihla se mu zprotivět ..
 - Anna Clévká
 - zjistil, že se mu nelíbí .. obřad proběhl .. zůstali přáteli – po rozchodu ..
 - Kateřina Howardová
 - dvorní dáma .. o hodně mladší než Jindřich (sotva 20 roků) .. našla si útěchu v náručí nějakého hudebníka .. odsouzena za cizoložství ..
 - Kateřina Paarová
 - bylo jí 36, když si brala Jindřicha .. spíše jeho pečovatelka, ošetřovatelka .. 1547 když zemřel nedržela smutek ani půl roku ..
- Eduard VI.
 - regentská vláda lorda Somerseta
- Marie Tudorovna
 - perzekuce nekatolíků (Bloody Mary)
 - trpěla v mládí tím, že Jindřich matku zapudil .. byla silná katolička .. nekatolíky nechala popravovat .. vysloužila si přezdívku Bloody Mary (krvavá Marie)
- Alžběta I. Anglická
 - cílem: udržení stability a míru
 - nové podnikání: chov ovcí – vlnářství, námořní obchod
 - podpora hugenotů a gezů ..
- Soupeření se Španělskem – Filip II.
- Marie Stuartovna (od 1569 v Londýně)
 - 1587 popravena
 - 1588 poražena
 - byl prý velmi krásná a dlouhé zlaté vlasy ..
- Alžbětinská Anglie
 - Erasmus Rotterdamský
 - sir Walter Raleigh

- William Shakespeare
- vliv nizozemského malířství a francouzské architektury

13.5. Nástup Habsburků na český trůn (Vznik habsburské monarchie 1526 – 1918)

- Ferdinand I. Habsburský .. 1526 – 1564
 - volba českého krále
 - podmínky českých stavů
 - koncepce panovníka (dvorský řád) x koncepce stavovská
 - byrokratizace správy
 - pokus o centralizaci (dvorská rada, dvorská komora, tajná rada)
 - důsledky
- 1. protihabsburský odboj
 - šmalkaldská válka (1546 – 1547)
 - od 1531 Ferdinand I. spoluvládce Karla V. v ŘŘ
 - svolání zemské hotovosti (1546; 1547)
 - postoj k ní v Čechách a vedlejších zemích
 - březen 1547 sněm v Praze
- Výsledky odboje
 - návrat Ferdinanda I. z Říše římské
 - Bartolomějský sněm (1547)
 - král svolává sněmy a obsazuje zemské úřady
 - královská města ztratila hlas na zemském sněmu – přestala být samostatným politickým subjektem
 - dědicové mohou být přijati za krále za vlády předchůdce
 - perzekuce (pronásledování) členů Jednoty bratrské
- Počátek rekatolizace
 - 1556 jezuité v Praze
 - 1562 Klementinum
 - 1564 obnoveno pražské arcibiskupství
 - papežští nunciové
 - 1566 založena jezuitská kolej v Olomouci
- Maxmilián II. (1564 – 1576)
 - tajné sympatie k luterství
 - neúspěšné boje s Turky
 - komplikovaný vztah k papeži
- Česká konfese .. 1575
 - snaha o společný postup proti potridentskému katolicismu
 - vznik společného vyznání novoutrakvistů, českých bratří, luteránů
 - zásada nenutit k víře ani poddaného
 - český zemský sněm 1575 Maxmilián II. potvrdil jen ústně

Rudolf II. a jeho doba (1576 – 1611)

- Politický vývoj

- 1583 – Praha sídelním městem
- španělská strana
 - Jaroslav Bořita z Martinic
 - Vilém Slavata z Chlumu
 - Karel z Lichtenštejna
 - Albrecht z Valdštejna
- stavovská opozice
 - Karel st. ze Žerotína
 - Václav Bundovec z Budova
 - Petr Vok z Rožmberka

15.5.

- Situace v Uhrách
 - 1593 – 1606 Turci plení Uhry
 - Rudolf II. se pokouší o protireformaci
 - 1604 – 1. protihabsburský odboj – podpora Turků
 - 1606 Matyáš vyjednal mír pro Rudolfa nevýhodný
- Cesta k náboženské svobodě
 - 1607 – 1608 odboj rakouských, uherských a moravských stavů
 - 25.6.1608 libeňský mír
 - 9.7.1609 Maiestas Rudolfiná
 - pro Českou konfesi
 - pro všechny obyvatele bez ohledu na stav
 - 30 defenzorů
 - Porovnání
- Rudolf II. jako mecenáš
 - stavební a umělecký rozvoj Prahy
 - 70 alchymistů
 - John Dee, Edward Kelly, Tadeáš Hájek z Hájku, Johannes Kepler, Tycho de Brahe
 - Rudolfovy sbírky
 - Malíři: Bartolomeus Spranger, Hans von Aachen, Arcimboldo
 - sochař: Adrien de Vries
- Konec vlády
 - 1610 vpád pasovských do Čech
 - 1611 Rudolf II. abdikoval
 - 1612 v Praze zemřel

České stavovské povstání .. Vývoj v letech 1611 - 1628

- Matyáš (1611 – 1619)
 - od 1612 císařem římským
 - přesídlil do Vídně
 - v Praze zemská vláda – místodržící
 - protireformační politika

- Oňatova smlouva (1617) – kandidátem je Ferdinand Štýrský
- 1617 zemský sněm – přijat za budoucího krále
- Broumov, Hroby
- Počátek povstání
 - defensoři svolali na březen 1618 do Prahy sjezd nekatolických stavů
 - 21.5. sjezd v Karolinu (radikálové: Thurn, Budovec, Albert Jan Smiřický)
 - 23.5.1618 – 3. pražská defenestrace
 - J. Bořita, V. Slavata, Fabricius (písař)
- Průběh povstání
 - 24.5.1618 – svržen král
 - zemská vláda 30 direktorů
 - Václav Vilém z Roupova
 - Jindřich Matyáš Thurn
 - připojily se Lužice a Slezsko
 - Morava neutrální
- 1618 – 1619
 - Cíl odboje: přerozdělení moci ve prospěch nekatolíků
 - chyby: spoléhají na zahraniční pomoc (Unie, Jakub I., Nizozemí, Uhersko)
 - 20.3. 1619 zemřel Matyáš
 - květen 1619 brněnský převrat
 - (Ladislav Velen ze Žerotína)
 - tažení na Vídeň (červen; Thurn)

20.5.

- 1619
 - Čechy otevřeny císařským (Buquoy)
 - porážka stavovské armády u Záblatí (červen; Mansfeld)
 - 31.7.1619 generální sněm zemí Koruny české
 - konfederace Čech, Moravy, Slezska, Lužic
 - svobodná volba krále
 - zásada rovnost
 - přidali se stavy z Rakous
 - sesazen Ferdinand II.
- 1619 – 1620
 - 26.8.1619 zvolen Fridrich Falcký
 - 29.9.1619 Ferdinand II. zvolen císařem (1619 – 1637)
 - leden 1620 se připojila uherská opozice (Gábor Netulen)
 - 1620 obrat díky Maxmiliánovi Bavorskému
 - 8.11.1620 bitva na Bílé hoře
 - císařští obsadili Prahu
- 1620 – 1621
 - zatčení členové opozice

- konfiskace
- 21.6. 1621 staroměstská exekuce
 - 27. představitelů odboje (3 páni, 7 rytířů, 17 měšťanů)
- násilná rekatolizace
- univerzita pod dohledem jezuitů
- zrušen Majestát
- 1622 – 1627
 - 1624 – mandát vypovídající nekatolické duchovní
 - 1627, 1628 – vypovězení nekatoličtí stavové (150 000 emigrantů)
- Obnovené zřízení zemské .. 1627; 1628
 - český trůn dědičně Habsburkové
 - panovník je hlavou moci zákonodárné a soudní
 - úředníci jsou odpovědní jen králi
 - katolicismus = jediné povolené náboženství
 - němčina zrovnoprávněna s češtinou
 - vláda má sídlo ve Vídni
 - položeny základy absolutismu
- Kultura doby předbělohorské
 - architektura:
 - vzdělání:
 - jazyk a literatura:
 - Jan Blahoslav, Jiří Melantrich z Aventina, Daniel Adam Veleslavín
 - Pavel Skála, Pavel Stránský, Václav Vratislav z Mitrovic
 - literární bratrstva
 - věda:
 - T. Hájek z Hájku
 - hudba:
 - Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic

Třicetiletá válka .. 1618 - 1648

- Příčiny
 - náboženské
 - hospodářské
 - společenské
 - 2. tábory v Evropě:
 - španělští a rakouští Habsburkové + papež, podpora Polska
 - Nizozemí, Anglie, Francie, Dánsko, Švédsko
- Problémy v Říši římské
 - kalvinistická Unie
 - kurfiřt Fridrich Falcký (1608) .. (na obr. jako český král)
 - katolická Liga
 - Maxmilián Bavorský (1609)
 - luteráni

- saský kurfiřt Jan Jiří

- I. Česká válka .. 1618 – 1620
 - podstatou sporů = stavovská práva + náboženské otázky
 - saský kurfiřt na straně císaře (obsadil Lužici)
 - finanční pomoc jen od Jakuba I. a Nizozemců
 - nedostatek financí na žoldnéřskou armádu
- II. Válka falcká .. 1621 – 1623
 - Císařská vojska (Johann Tilly) obsadila se španělskou pomocí Falc
 - Morava – Jan Jiří Krnovský + Valaši
 - Uherský odboj – Gabriel Bethlen
 - 1622 Bethlen uzavřel mír s císařem
 - 1623 Bavorsko získalo kurfiřtskou hodnost

22.5. 63. hodina – ústně ..

- Dánská válka 1625 – 1629
- Nizozemci hledají spojence
 - našli Dány, Luterány, Fridricha Falckého a Gabriela Betlema
- Císař hledal také vojenskou pomoc
 - pomoc mu nabídl Albrecht z Valdštejna, který armádu i oblékl
- V /12 roku 1625 se zástupci sešli v Haagu (Haagská unie)
 - proběhla válka Dánská
- Bitva u Lutteru
- Valdštejn získal území Meklenburska
- 1626 – 1627
- 1629 císař vydal restituční edikt (restituce = návrat majetku) katolické církvi
- /5 1629 v Lübecku uzavřen mír, kdy se Dánové vzdali území v Německu
- Švédové bojovali s Ruskem
- 1630 - 1635 válka švédská
- Gustav II. Adolf
- 1631 obsadili Švédové severní Čechy a Prahu
- 1631 zvítězili u Breitenfeldu
- /4 1632 umírá Tili – byl smrtelně raněn u města Ruinu (rajnu)
 - byla to velká rána pro císaře
- 1632 povolal císař do svých služeb Valdštejna, tentokrát měl větší pravomoci

26.5. 64. hodina

- 16.11.1632 se odehrála bitva u Lützernu. Král byl zasažen a Valdštejn místo toho, aby zaútočil, tak se stáhl (dopadla nerozhodně).
- Dcera Gustava II. Adolfa - Kristina (byla nedospělá) – vládl za ní Axel Oxenstierner.
- 25.2.1634 vražda Valdštejna u Chebu.
- Po jeho smrti získala císařská strana velkou převahu, porazila i Švédy v /9 1634 o Nördingenu
- 30.5.1635 Praha – uzavřen separátní mír mezi císaři a Sasy
 - poté ho uzavřeli i Braniboři

V. Švédsko-francouzská válka (1635 – 1648)

- Richelien

- 1639 se ocitli Švédové na severu Čech
- Brno se jim nepodařilo dobít nikdy
- 1642 pod vedením L. Torstensen byla dobita Olomouc
- /9 1643 – Brno ...
- 6.3.1645 bitva u Jankova – úspěch Torstensonovým
- 4.5. – 23.8. 1645 dlouhé obléhání Brna (opět)
 - Brno i Špilberk měli svoji obranu a poté se spojili
 - Radouit de Souches (radů de sůš)
 - P. Martin Středa
 - plukovník Ogilvy
 - zvonění v 11 na Petrově
 - kolem Brna bylo hodně lesů a Švédové to neměli lehké .. kradli, aby se mohli uživit .. hledali Kohoutovice, ale tehdy byla tak maskovaná lesy, že je nenašli
- 1644 Münster .. Osnobrück ..
- 24.10.1648 uzavřen Vestfálský mír
- 1648 Švédové znovu vpadli do Čech pod vedením Königsmarka (obsadili Prahu, ale byl to nepovedený vpád)
- absolutismus v Českých zemích a v Rakousku
- největší úspěch slavili Francouzi a Švédové ..
- v oblasti Braniborska – Berlín (stal se významným obchodním střediskem)
- byl odvolán xx edikt .. zůstal pouze v českých zemích
- 30letá válka byla první válkou v Evropě?
- úbytek obyvatelstva byl obrovský (až 1/3 obyvatel) ..
- v Čechách 1 milion a v Moravě a Slezsku 0,5 milionu obyvatel
- půda byla prodávána ..
- jsou zvyšované daně
- období 2. nevolnictví

27.5. Anglická buržoazní revoluce .. 65.

- Jakub I. Stuart (1603 – 1625)
 - podpora obchodu
 - konkurence – Nizozemci
 - státní monopoly (sůl, víno, mýdlo)
 - oblíben, ale kritika za malou podporu Fridricha Falckého
- Karel I. (1625 – 1649)
 - spor o moc s parlamentem
 - 1629 parlament rozpuštěn – absolutismus
 - oporou krále: vysoká šlechta, biskupové, některé obchodní společnosti
 - opozice (od 30. let) puritáni
 - 1639 – povstání ve Skotsku
 - 1640 – Karel nucen svolat parlament
 - krátký parlament
 - 1640 – 1653 dlouhý parlament
- 1. období anglické buržoazní revoluce (1640 – 1642)
 - jednání anglického parlamentu

- rozporů mezi poslanci chtěl využít král
- 4.1.1642 – králův zásah v parlamentu
- bouře v Londýně
- král uprchl do Oxfordu

- 2. období .. 1642 – 1649
 - 22.8.1642 Karel I. vyhlásil parlamentu válku
 - lord Essex → Fairfax a Oliver Cromwell
 - New Model Army
 - 2.7. 1644 bitva u Marston Moor
 - 14.6. 1645 bitva u Naseby

- Diferenciace puritánů
 - presbyteriáni – umírnění, pro dohodu s králem; bohatá šlechta a buržoazie
 - independenti – král se má podrobit parlamentu; obchodníci a majitelé manufaktur
 - levelleři – politická práva pro „nezávislé“ muže; střední městské a venkovské vrstvy
 - diggeri – nejradikálnější; chudina, politická a majetková rovnoprávnost

- 1647 Karel I. uprchl do Skotska -> 2. občanská válka
- independenti vyloučili presbyteriány z parlamentu – Kusý parlament (do 1653)
- soud s králem
- 30.1. 1649 byl Karel I. popraven

- 3. období .. 1649 – 1660
 - 19.5. 1649 parlament vyhlásil Commonwealth
 - potlačeno povstání levellerů a diggerů
 - 1649 – 1652 připojeno Irsko
 - 1651 navigační akta
 - 1653 Cromwell rozehnal parlament
 - lord protektor
 - nová ústava
 - konsolidace poměrů
 - zahraniční politika x Habsburkům
 - 1658 Cromwell zemřel -> chaos
 - duben 1660 gen. Monck jednal s Karlem II. – bredská deklarace
 - 29. 5. 1660 Karel II. v Anglii

29.5. ... 66.

- Restaurace Stuartovců .. Karel II. (1660 – 1685)
 - všeobecná amnestie
 - 1661 Clarendonův kodex
 - pokus o návrat k absolutismu
 - 1679 Habeas Corpus Akt
 - 1666 požár Londýna

- Jakub II. (1685 – 1688)
 - chtěl obnovit katolicismus a absolutismus

- všeobecný odpor
- Slavná revoluce .. 1688 – 1689
 - 30. 6. 1688 Vilém III. Oranžský a Marie II. Stuartovna podepsali Listinu práv
 - 13. 2. 1689 Vilém III. korunován králem
 - Anglie = konstituční monarchií
 - toryové x whigové
 - Anna Anglická (1702 – 1714)
 - 1707 sloučen anglický a skotský parlament -> Království Velké Británie
 - Výsledky a význam
 - anglické buržoazní revoluce

Absolutismus a parlamentarismus .. Od středověké stavovské monarchie k novým státním formám

- Anglie po slavné revoluci
 - Bill of Rights: rozhodující je parlament
 - král bez něj nesmí vyhlašovat a rušit zákony, vybírat daně, udržovat vojsko
 - Dolní sněmovna – volby
 - Moc zákonodárná – parlament
 - Moc výkonná – král a ministři
- Volební systém
 - toryové – konzervativci
 - whigové – liberálové
 - vláda závisela na parlamentní většině
 - menšinová strana – právo a povinnost kritizovat vládu -> parlamentní opozice
 - částečně zrušena cenzura -> veřejné mínění
 - volební právo – jen menšina majitelů půdy
 - tajné právo až v 19. stol.
 - středověké rozdělení volebních obvodů
 - Jiří Hannoverský
 - (1714 – 1727)
 - první ministr = zástupce krále, komunikuje s vládou
 - Robert Walpole – whig (1721 – 1740)
 - Anglie – vzniká občanská společnost, parlamentní demokracie

Francie v 17. až 18. století .. Klasický absolutismus

3.6. .. 67.

- Ludvík XIV. (1643 – 1715) ..
- J Mazanin (1661)
- centralismus .. byrokratizace .. absolutismus
- úředníky byli většinou měšťané ..
- heslem Ludvíka byla „jeden král, jeden zákon, jedna víra“ ..
- Rusko .. 1654 – 1667
- 1680 – 1689 – Něřčinsk

10.6. Prusko

- Fridrich Vilém I. (1713 – 1740)
- ulička
- junkeři – pruská šlechta (měla nejvýznamnější funkce v armádě)
- byla zavedena povinná školní docházka
- jeho syn Fridrich II. Veliký (1740 – 1786)
- 1740 – 1745
- 1756 – 1763 .. válka sedmiletá
- zánik Polska ..
- 1772 – 1. dělení Polska
- Sanssouci (=bez starosti)
- Fridrich Vilém II.

Rozpad Polska

-